

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 53/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Mgr. Annou Angelovičovou, advokátkou, Slanská 20A, Prešov, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 118/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 118/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 118/2017 konať bez zbytočných priet'ahov.
3. Okresný súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie **1 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **567,28 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 118/2017. Sťažovateľ navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznať mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur a priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrenia okresného súdu a pripojeného súdneho spisu vyplýva, že napadnuté konanie sa začalo 29. septembra 2017 doručením žaloby sťažovateľa o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva po rozvode manželstva. Na výzvu okresného súdu zo 17. júla 2018 sťažovateľ podaním doručeným 6. septembra 2018 doplnil svoj návrh (špecifikoval petit a označil sporové strany dátumom narodenia, pozn.). Zároveň požiadal o nariadenie termínu pojednávania.

3. Okresný súd 18. marca 2019 vyzval sťažovateľa na predloženie dokladov, o ktoré opiera svoje tvrdenia a ktoré tvoria predmet nároku. Na výzvu sťažovateľ reagoval podaním doručeným okresnému súdu 10. apríla 2019. V tomto podaní poukázal na skutočnosť, že nie je objektívne schopný zabezpečiť doklady k jednotlivým nárokom z dôvodu, že sú v dispozícii žalovanej, a preto navrhol, aby okresný súd túto povinnosť uložil žalovanej. V období od 24. mája 2019 do 24. septembra 2019 okresný súd vykonával procesné úkony spojené s doručovaním vyjadrení sporových strán navzájom. Pojednávanie, ktoré bolo nariadené na 29. máj 2020, sa nerealizovalo pre zlú epidemiologickú situáciu. Pojednávanie nariadené na 25. september 2020 bolo zrušené zo zdravotných dôvodov zákonnej sudkyne a pojednávanie nariadené na 19. január 2021 bolo zrušené z dôvodu platnosti opatrení prijatých na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že pojednávanie bude nariadené po skončení mimoriadnej situácie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, argumentujúc, že k porušeniu jeho práv označených v bode 1 tohto nálezu došlo výlučne nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu. Zdôrazňuje, že do dňa podania ústavnej sťažnosti sa neuskutočnilo ani jediné pojednávanie. Postup okresného súdu v napadnutom konaní sa od počiatku vyznačuje nečinnosťou, resp. neefektívnym postupom, keď okresný súd „obmedzil“ svoju činnosť na preposielanie výziev sporovým stranám. Sťažovateľ si ako žalobca nie je vedomý žiadneho svojho správania, ktoré by malo za následok súčasný stav napadnutého konania, pričom jeho predmetom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, čo možno považovať za štandardnú agendu všeobecných súdov. Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva je pre neho mimoriadne dôležité, keďže sa rozhoduje o jeho majetku, majetkových právach a tiež o jeho bytovej otázke.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd v prílohe svojho podania zaslal vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá po chronologickom opise napadnutého konania poukázala na skutočnosť, že dlhodobo pracuje

v oddelení skoro s 500 spismi staršími ako žaloba sťažovateľa, a taktiež vzhľadom na maximálnu vyťaženosť asistentky, príp. pre nemožnosť ovplyvniť zdravotný stav, keď aj napriek jej maximálnej snahe konať vo všetkých veciach bezprieťahovo nebolo možné v napadnutom konaní nariadovať pojednávania v skorších termínoch. Zákonná sudkyňa zároveň uviedla, že keďže nejde o vec podľa § 1 ods. 1 písm. a) až o) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávanií, hlavných pojednávanií a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu ani podľa § 1 ods. 2, v ktorých sa vykonávajú pojednávania, boli pojednávania nariadené na 29. máj 2020 a 19. január 2021 zrušené.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike predniesol, že na podanej ústavnej sťažnosti trvá. Poukázal, že okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadny dôvod, prečo prvé pojednávania nariadil až po takmer troch rokoch od podania žaloby. Uviedol, že nejde o právne zložitú vec, ani sa vo veci od podania žaloby nevykonávalo napríklad zložitú znalecké dokazovanie, pri ktorom môže dôjsť k predĺženiu konania. Zdôrazňuje, že argumentácia pandémie je nenáležitá, keď napadnuté konanie začalo dávno pred jej nástupom. Nič nebránilo okresnému súdu vo veci konať a rozhodovať po celú dobu počas prvých troch rokov napadnutého konania a nariadiť aspoň jedno pojednávania, čo sa nestalo. V dôsledku pandémie sa v prieťahoch len pokračuje, avšak tieto vznikli už v období od podania žaloby.

7. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na jeho tvrdení, že k porušeniu týchto jeho práv došlo nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola

čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

13. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Predmetná agenda predstavuje štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto napadnuté konanie nemožno v zásade považovať za právne či skutkovo zložitú, pričom o takej povahe konania nesvedčia ani konkrétne okolnosti prejednávanej veci.

14. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k správaniu sťažovateľa je potrebné uviesť, že na jeho strane došlo k určitému predĺženiu napadnutého konania nesplnením poplatkovej povinnosti pri podaní žaloby, keď žaloba bola podaná 29. septembra 2019 a súdny poplatok, ktorý je splatný spolu so žalobným návrhom, sťažovateľ uhradil až na výzvu okresného súdu z 18. marca 2019. Taktiež je potrebné uviesť, že sťažovateľ podal neúplnú žalobu (nedostatočné označenie sporových strán a nedostatočná špecifikácia žalobného návrhu, pozn.), ktorú doplnil až na základe uznesenia okresného súdu podaním zo 6. septembra 2018, čo taktiež prispelo k predĺženiu napadnutého konania. Uvedené skutočnosti zohľadnil ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

15. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie je poznačené absolútnou nečinnosťou od jeho úplného počiatku. Okresný súd v období od podania žaloby sťažovateľom 29. septembra 2017 do 17. júla 2018, keď uznesením vyzval sťažovateľa na odstránenie väd žaloby, nevykonal žiadny úkon, keď napokon po takmer dvoch rokoch od podania žaloby pristúpil až 7. januára 2019 k doručovaniu žaloby protistrane.

16. Z priebehu napadnutého konania je zrejmé, že vo veci sa dosiaľ neuskutočnilo ani jedno pojednávanie. Prvé pojednávanie bolo vo veci nariadené až takmer po troch rokoch od podania žaloby na 25. apríl 2020 a následne došlo k jeho zrušeniu v súvislosti s realizáciou opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19. Aj ďalšie dve nariadené pojednávania boli zrušené, a to pojednávanie nariadené na 25. september 2020 zo zdravotných dôvodov zákonnej sudkyne a pojednávanie nariadené na 19. január 2021 z dôvodu pretrvávajúcej pandémie.

17. Na tomto mieste ústavný súd k obrane okresného súdu o nadmernej zaťaženosti vo veci konajúcej zákonnej sudkyne poukazuje na svoj opakovane prezentovaný názor, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu sporových strán a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na zvýšený nápad vecí v príslušnej agende súdu a obmedzené personálne kapacity súdu (porov. napr. m. m. I. ÚS 119/03,

m. m. III. ÚS 399/2010). Inak povedané, chronická preťaženosť všeobecných súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania pred týmito súdmi (porov. rozhodnutie ESLP Klein v. Nemecko z 27.7. 2000, sťažnosť č. 33379/96, bod 43).

18. Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu v jeho vyjadrení ešte ústavný súd považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že priebeh napadnutého konania tak, ako to tvrdí okresný súd, spadá čiastočne do obdobia vyhlásenia núdzového stavu 16. marca 2020 a jeho neskorších rozšírení uzneseniami vlády Slovenskej republiky podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 (obdobne tak aj vyhlásený núdzový stav od 1. októbra 2020 vrátane jeho predĺžení, pozn.). Prijaté právne opatrenia a tiež celková spoločenská situácia v tomto období mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania, čo ústavný súd čiastočne zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Z celkového priebehu napadnutého konania je však nepochybne zrejmé, že okresný súd bez ohľadu na uvedené spôsobil prieskumy v napadnutom konaní svojou nečinnosťou, ktorá v prevažnej miere spadá do obdobia pred 16. marcom 2020.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieskumom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieskumov (bod 2 výroku tohto nálezu), pričom okresný súd je ďalej povinný postupovať striktne podľa zásad v zmysle čl. 17 CSP a § 179 CSP.

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur s poukázaním na to, že táto suma je primeraná dlhotrvajúcej právnej neistote týkajúcej sa jeho majetkových práv, v ktorej sa nachádza vinou okresného súdu.

22. Prieskumy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam (slobodám). Pritom taký zásah sám nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci súdu a ako taký sa vymyká obvyklému, prieskumnému či inému konaniu. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieskumom (ústavným príkazom), ale už raz vzniknutý prieskum odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primeranú finančnú náhradu podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

23. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na konštatované zbytočné prieskumy okresného súdu v napadnutom konaní, s prihliadnutím na skutočnosti opísané v bodoch 14 a 18 tohto nálezu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

25. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 5 výrokovej časti nálezu).

V.
Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 567,28 eur (bod 4 výroku nálezu).

27. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie na výzvu ústavného súdu z 28. apríla 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur, čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu 192,04 eur. Takto stanovená odmena za tri úkony predstavuje celkom sumu 567,28 eur.

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 5. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu